

Pożyczki jako źródło finansowania spółek powiązanych kapitałowo

Maria Sierpińska, Elżbieta Królikowska*

Streszczenie: W artykule podjęto problem zaliczania odsetek od pożyczek w grupach kapitałowych do kosztów uzyskania przychodów. Maksymalna stopa odsetek od takich pożyczek nie powinna przekraczać czterokrotnej wielkości stopy kredytu lombardowego. Od 1 stycznia 2015 roku zmianie uległy rozwiązania prawne dotyczące naliczania w ciężar kosztów podatkowych odsetek od pożyczek w grupie kapitałowej. Rozszerzony został zakres przepisów o ciennej kapitalizacji na spółki pośrednio powiązane (spółki babki i kuzynki). Dotychczas przepisy te dotyczyły tylko spółek córek. Kwota odsetek uznanych za koszty uzyskania przychodów może być naliczona metodą bezpośrednią lub metodą alternatywną. Metodą bezpośrednią odsetki nalicza się od jednokrotnej wartości kapitału własnego (dotychczas od trzykrotnej wartości kapitału podstawowego). Przy wykorzystaniu metody alternatywnej podstawą naliczenia odsetek uznanych za koszty podatkowe jest podatkowa wartość aktywów oraz stopa referencyjna NBP powiększona o 1,25 p.p. Korporacje międzynarodowe w celu ominięcia przepisów o ciennej kapitalizacji wykorzystują pożyczki fasadowe. Złożony w banku depozyt stanowi pewnego rodzaju fasadę zabezpieczającą udzieloną pożyczkę. Całość odsetek bankowych stanowi wówczas koszt uzyskania przychodów. W celu ominięcia przepisów dewizowych wykorzystuje się pożyczki równoległe.

Słowa kluczowe: pożyczki wewnątrzgrupowe, cienka kapitalizacja, odsetki od pożyczek, pożyczki fasadowe, pożyczki równoległe

Wprowadzenie

Dynamiczny rozwój rynków finansowych zwiększył znacznie możliwości doboru źródeł finansowania przedsiębiorstw wchodzących w skład grup kapitałowych. Firmy te mają łatwiejszy dostęp nie tylko do źródeł finansowania na różnych rynkach finansowych, ale również do zróżnicowania form i instrumentów finansowych zapewniających dopływ kapitałów. Spółki wchodzące w skład grupy korzystają z wzajemnego finansowania się, nie tylko od spółki matki, ale i innych spółek zależnych w grupie. Spółki wchodzące w skład międzynarodowej korporacji wykorzystują rozwiązania prawne danego kraju dopuszczające wzajemne udzielanie pożyczek bądź dotyczące zakresu korzystania z kredytów kupieckich. Szerszy niż pojedynczych firm dostęp do finansowania spółek wewnątrz grupy może przyspieszyć ich rozwój i poprawić pozycję konkurencyjną na rynku. Finansowanie wewnątrzgrupowe może być ponadto tańsze niż pozyskanie kapitału wprost na rynku

---

* prof. dr hab. Maria Sierpińska, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, ul. Pawia 55, 01-030 Warszawa, e-mail: msierpiska@o2.pl; dr Elżbieta Królikowska, Jastrzębska Spółka Węglowa SA, Aleja Jana Pawła II 4, 44-330 Jastrzębie-Zdroje, e-mail: ekrolikowska@jsw.pl.

finansowym, co może przyspieszyć rozwój firmy w oparciu o relatywnie tani kapitał. Trzeba jednak zauważyć, że transfer środków między spółkami grupy, zwłaszcza korporacji międzynarodowych, może napotkać szereg barier wynikających z systemów podatkowych, walutowych czy też różnic w stopach procentowych. Nawet w warunkach krajów Unii Europejskiej, które dążą do ujednoczenia tych rozwiązań i zapewnienia swobody przepływu kapitałów, rozwiązania w obszarze wzajemnego finansowania się podmiotów powiązanych kapitałowo są zróżnicowane. Jeszcze większe zróżnicowanie warunków pozyskania środków występuje między krajami położonymi na różnych kontynentach.

Bezpośrednią przesłanką podjęcia w artykule problemu pożyczek wewnątrzgrupowych była zmiana przepisów dotyczących tzw. cienkiej kapitalizacji i zaliczania do kosztów uzyskania przychodów odsetek od pożyczek udzielanych przez podmioty powiązane kapitałowo, wprowadzona od 1 stycznia 2015 roku. W artykule podjęto próbę oceny skutków tych zmian dla przedsiębiorstw. Przyjęto przy tym hipotezę, że zmiany te ograniczą zakres korzystania z pożyczek wewnątrzgrupowych.

1. Istota pożyczki od udziałowców i jej oprocentowanie

Jednym ze źródeł finansowania spółki mogą być pożyczki udzielone przez wspólników (akcjonariuszy). Rozwiązania prawne dotyczące pożyczek nie przewidują żadnej szczególnej formy zawierania umowy pożyczki między wspólnikiem a spółką. Umowa pożyczki na kwotę wyższą niż 500 zł powinna mieć formę pisemną (art. 720 par. 2 k.c). W umowie pożyczki musi znaleźć się kilka podstawowych elementów, takich jak (Czajkowska-Matosiuk 2011: 57):

- kwota pożyczki,
- wysokość jej oprocentowania,
- warunki i termin zapłaty.

Kwota pożyczki nie jest w żaden sposób limitowana, wynika z umowy między stronami. Jest ona neutralna podatkowo, gdyż ze względu na zwrotny charakter nie stanowi przychodu dla spółki. Z przepisów kodeksu cywilnego nie wynika, aby od pożyczki musiały być naliczone odsetki. „Oprocentowanie należy się pożyczkodawcy tylko wtedy, gdy zostały one wprost przewidziane w umowie. Potwierdza to również treść art. 359 par. 1 kodeksu cywilnego. Zgodnie z nim odsetki należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej, czyli zawartej umowy. Kodeks cywilny precyzuje, że jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób ustalona, należą się odsetki ustawowe” (Kodeks cywilny...). Strony umowy mogą jednak korzystać ze swobody zawierania umów i określać dowolną wartość odsetek.

W podmiotach powiązanych kapitałowo odsetki podlegają jednak przepisom o cenach transferowych. Nie mogą być zatem rażąco wysokie, gdyż mogą zostać uznane za sposób transferu zysków przed opodatkowaniem. Warunki ustalone w transakcjach pomiędzy podmiotami powiązanymi nie mogą różnić się od tych, które zostały ustalone w porównywalnych

transakcjach zawieranych przez podmioty niepowiązane (Ustawa o CIT...)¹. Organy podatkowe, wykorzystując ustawę o cenach transferowych weryfikują, czy wartość przychodów lub kosztów wykazanych przez podatnika z transakcji zawieranych z podmiotami powiązanymi nie różni się od rynkowej wartości tych transakcji. Wykorzystują przy tym jedną z metod wskazanych w ustawie – porównywalnej ceny niekontrolowanej, ceny odsprzedaży, rozsądnej marży – stosowanych w pierwszej kolejności albo marży transakcyjnej netto lub metody podziału zysku, jeżeli użycie wymienionych wyżej metod nie jest możliwe.

W praktyce ocenia się warunki transakcji porównywalnych, zawieranych przez podmioty powiązane kapitałowo i podmioty niezależne. Jeżeli warunki transakcji z podmiotami powiązanymi kapitałowo prowadzą do zaniżenia lub zawyżenia kosztów bądź przychodów, organy podatkowe ustalają wartość tych przychodów lub kosztów podatnika na podstawie oszacowanej rynkowej wartości transakcji. Ryzyko oszacowania i określenia dochodu podatkowego może również występować w przypadku, gdy terminy płatności odsetek z tytułu pożyczki znacznie odbiegają od terminów, które zostały ustalone przez niezależnych kontrahentów.

Dodatkowo w kodeksie cywilnym od 2006 roku znalazły się zapisy, które zakazują praktyk lichwiarskich. Zgodnie z nimi (art. 359 k.c.) maksymalna wysokość odsetek nie może w stosunku rocznym przekroczyć czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP. Odsetki wyższe są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Chociaż przepisy prawne nie przewidują obowiązku oprocentowania pożyczki, to jednak brak oprocentowania będzie miał określone konsekwencje podatkowe. W przypadku gdy wspólnik (akcjonariusz) udzieli spółce pożyczki nie naliczając odsetek, organy podatkowe potraktują taką sytuację jako uprzywilejowanie spółki, a brak naliczenia odsetek uznany zostanie za nieodpłatne świadczenie wspólnika na rzecz spółki. W konsekwencji spółce zostanie naliczony przychód podlegający opodatkowaniu w wysokości odsetek, które musiałby zapłacić, korzystając z komercyjnej pożyczki (Czajkowska-Matosiuk 2011: 59). Odsetki od pożyczki udzielonej spółce przez wspólników stanowią dla niej koszt uzyskania przychodów, a zatem pomniejszają podstawę opodatkowania. Nienaliczenie odsetek od pożyczki nie jest więc rozwiązaniem opłacalnym dla spółki. Jednak nie wszystkie odsetki spółka może wliczyć do kosztów uzyskania przychodów. Kwota odsetek, która może stanowić koszt podatkowy, określona została w przepisach dotyczących niedostatecznej kapitalizacji.

Warunki i termin spłaty pożyczki powinny być określone w umowie. Jednak w sytuacji pogorszenia się sytuacji finansowej spółki wspólnik może mieć problemy z odzyskaniem kwoty pożyczki. Dobrym rozwiązaniem w takiej sytuacji jest konwersja długu na kapitał zakładowy. Wówczas wierzytelność wspólnika z tytułu udzielonej pożyczki uważa się za jego wkład do spółki. Wspólnik obejmuje nowoutworzone udziały w podwyższonym

---

¹ Przepisy dotyczące badania cen transferowych zawarte są w Ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych w art. 9a i 11. Regulują one kwestię obowiązku przygotowania dokumentacji podatkowej oraz identyfikacji powiązań między podmiotami.

kapitale i na ich pokrycie wnosi wierzytelności przysługujące mu w stosunku do spółki z tytułu zwrotu pożyczki. W efekcie następuje umorzenie długu spółki z tytułu pożyczki z jednoczesnym podwyższeniem jej kapitału zakładowego o wartość pożyczki. Spółka nie musi więc spłacać pożyczki, a wspólnik nie musi wnosić dodatkowych udziałów. Zamiana wierzytelności na kapitał zakładowy jest więc przede wszystkim operacją wzmacniającą gospodarczą sytuację spółki. Redukcja zobowiązań spółki zdecydowanie poprawia jej kondycję finansową i zwiększa szanse na przetrwanie na rynku. Roszczenia wspólnika będą mogły być zaspokojone dopiero po przeprowadzeniu postępowania upadłościowego i zaspokojeniu innych wierzycieli.

2. Rozwiązania dotyczące niedostatecznej kapitalizacji

Od 1 stycznia 2015 roku wprowadzona została nowelizacja ustaw o PIT i CIT ograniczająca możliwości zaliczania do kosztów podatkowych odsetek od pożyczek i kredytów udzielonych przez spółki bezpośrednio lub pośrednio powiązane kapitałowo. Poprzednie przepisy podatkowe mają zastosowanie tylko do pożyczek udzielonych do końca 2014 roku pod warunkiem, że środki pieniężne zostały faktycznie przelane pożyczkobiorcy przed dniem wejścia w życie nowych rozwiązań. Wprowadzone zostały dwie metody naliczania odsetek podatkowych: podstawowa i alternatywna.

2.1. Metoda podstawowa

Do końca 2014 roku przepisy o niedostatecznej kapitalizacji dotyczyły tylko pożyczek udzielanych między podmiotami bezpośrednio powiązanymi. Obecnie obejmują one także pożyczki od podmiotów pośrednio powiązanych z pożyczkobiorcą. Chodzi tu o spółki babcie i spółki kuzynki. Zgodnie z art. 16 pkt 60 i 61 ustawy o CIT wyłączeniu z kosztów uzyskania przychodów podlegają odsetki od pożyczek udzielonych spółce przez podmiot posiadający bezpośrednio lub pośrednio nie mniej niż 25% udziałów (akcji) tej spółki. To samo rozwiązanie dotyczy pożyczek udzielonych łącznie przez podmioty powiązane posiadające nie mniej niż 25% udziałów (akcji) oraz innych spółek powiązanych w sytuacji, gdy w spółce będącej pożyczkobiorcą oraz spółce będącej pożyczkodawcą ten sam podmiot posiada co najmniej 25% udziałów (akcji) (Ustawa z 29 sierpnia 2014 r. o zmianach ustawy...). Zwiększył się więc zakres ograniczeń w zaliczaniu do kosztów podatkowych odsetek wynikających z niedostatecznej kapitalizacji, co ma zwiększyć wpływy do budżetu państwa. Do ustalenia wysokości udziału pośredniego danego podmiotu gospodarczego lub ich grupy w spółce stosowane są przepisy o cenach transferowych.

Ograniczenia dotyczące cienkiej kapitalizacji na nowych zasadach mają zastosowanie do pożyczek, które zostały spółce faktycznie udzielone (środki wpłynęły na konto spółki) niezależnie od daty podpisania umowy. Data zawarcia umowy pożyczki nie ma więc tutaj wpływu na wielkość odsetek zaliczanych w ciężar kosztów podatkowych.

Przed zmianą przepisów podatkowe koszty uzyskania przychodów stanowiły odsetki od pożyczki równej trzykrotności kapitału podstawowego. Od stycznia 2015 roku podstawą naliczania odsetek podatkowych jest jednokrotna wielkość kapitału własnego (aktywów netto). Wartość kapitału własnego będącego podstawą naliczania odsetek ustala się na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc zapłaty odsetek od pożyczek bez uwzględnienia kapitałów z aktualizacji wyceny oraz wartości kapitału własnego pochodzącego z pożyczek podporządkowanych. Wielkość tę pomniejsza się ponadto o wartość kapitału zakładowego spółki niewniesionego do niej lub o wartość, jaka została pokryta poprzez konwersję wierzytelności z tytułu pożyczek oraz z tytułu odsetek od tych pożyczek przysługujących wspólnikom wobec tej spółki. Wartość kapitału własnego pomniejsza się również o sumę wartości niematerialnych i prawnych, od których nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych.

To nowe rozwiązanie jest korzystne dla firm z wysokim kapitałem własnym. Większą część odsetek będą mogły one zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów pomniejszających podstawę opodatkowania². Małe firmy, które jeszcze nie zbudowały kapitałów własnych, poprzez zyski zatrzymane stracą na tym rozwiązaniu. W sytuacji korzystania z pożyczki wyższej niż jednokrotność kapitału własnego część odsetek nie pomniejszy podstawy opodatkowania a zatem zapłacą one wyższy podatek dochodowy. Ponadto firmy muszą określić poziom kapitału własnego na koniec miesiąca poprzedzającego miesiąc zapłaty odsetek. Nie jest to korzystne rozwiązanie zwłaszcza dla małych podmiotów gospodarczych, gdyż narzuca konieczność sporządzania bilansu śródrocznego. Bilans taki nie musi być jednak sporządzony zgodnie z zasadami obowiązującymi przy sporządzaniu bilansu rocznego. Dodatkowo nie musi być dokonywana podatkowa wycena aktywów i pasywów spółki.

Należy również zwrócić uwagę na pożyczki od udziałowców zaciągnięte na potrzeby inwestycyjne, tj. związane z nabyciem bądź wytworzeniem składników majątku zaliczanych do środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych podlegających amortyzacji. Nie uznaje się za koszty podatkowe odsetek, prowizji i różnic kursowych od pożyczek zwiększających koszty inwestycji w okresie ich realizacji. Powiększają one wartość początkową środków trwałych do dnia przekazania ich do eksploatacji. W toku użytkowania środki te są amortyzowane. Jednak do kosztów stanowiących koszty uzyskania przychodów zostanie wliczona amortyzacja pomniejszona o wielkość amortyzacji naliczonej od wartości odsetek i różnic kursowych, które powiększyły wartość środka trwałego, a które przekraczają wielkość dopuszczalnych odsetek stosownie do przepisów o cienkiej kapitalizacji.

2.2. Metoda alternatywna

Zamiast stosować metodę podstawową naliczania odsetek od pożyczek, spółka może wybrać metodę alternatywną. Dotyczy to jednak tylko spółek, które do dnia otrzymania pożyczki od podmiotu powiązanego nie stosowały w roku podatkowym ograniczeń wynikających

---

² Za koszty uzyskania przychodów nie uznaje się naliczonych lecz niezapłaconych albo umorzonych odsetek od zobowiązań, w tym również od kredytów i pożyczek (art. 16 ust. 1 pkt 11 ustawy o CIT).

z art. 16 ust.1 pkt 60 lub 61 ustawy o CIT. Wybierając metodę alternatywną, spółka musi o tym zawiadomić w formie pisemnej właściwego naczelnika urzędu skarbowego w terminie do końca pierwszego miesiąca roku podatkowego rozpoczynającego się po 31 grudnia 2014 roku. Alternatywne zasady naliczania odsetek stosuje się nie krócej niż trzy lata podatkowe.

Spółka ma prawo obliczyć maksymalną wysokość odsetek, które można ująć w kosztach poprzez odniesienie do określonego procentu wartości podatkowej aktywów w rozumieniu przepisów ustawy o rachunkowości. Nie musi wówczas ustalać zadłużenia w stosunku do podmiotów powiązanych. Do określenia wartości podatkowej aktywów przyjmuje się tylko te środki, z których spółka czerpie w sposób pośredni lub bezpośredni korzyści ekonomiczne. W sytuacji, gdy uzyskanie korzyści ekonomicznych z tytułu określonych aktywów nie powoduje pomniejszenia podstawy obliczenia podatku dochodowego, to wartość podatkowa aktywów jest ich wartością księgową (Ustawa o rachunkowości art. 37, ust. 2). W ustawie o CIT wskazuje się jedynie, że w wartości podatkowej aktywów uwzględnia się kwoty udzielonych pożyczek zgodnie z ich wartością nominalną, a wyłączeniu podlegają wartości niematerialne i prawne. Ustalenie wartości tego rodzaju aktywów ma charakter subiektywny uzależniony od oceny korzyści, jakie wiążą się u danego podatnika z faktem ich posiadania, dlatego też podjęto decyzję o ich wyłączeniu z wartości podatkowej aktywów (Krasnowska-Drzewiecka 2015: D4).

Metoda alternatywna umożliwia zaliczenie do kosztów uzyskania przychodów odsetek od pożyczek do wysokości równej iloczynowi stopy referencyjnej NBP obowiązującej w ostatnim dniu roku poprzedzającego rok podatkowy, powiększonej o 1,25 p.p. oraz wartości podatkowej aktywów w rozumieniu przepisów o rachunkowości (z wyjątkiem wartości niematerialnych i prawnych). Spółka może odliczyć odsetki stanowiące równowartość 50% zysku operacyjnego podatnika uzyskanego za dany rok podatkowy, ustalonego zgodnie z ustawą o rachunkowości. Dodać należy, że pod pojęciem odsetek, zgodnie z art. 16 ust. 1 pkt 60, 61 oraz art. 15c ustawy o CIT w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2015 roku rozumie się wszystkie koszty ponoszone w związku z zaciągnięciem pożyczki, a zatem odsetki sensu *stricto*, opłaty, prowizje, premie i inne opłaty. Jeżeli w ciągu roku podatkowego zmieni się wysokość stopy referencyjnej NBP, to podatnik oblicza kwotę limitu zaliczania odsetek od pożyczek do kosztów uzyskania przychodów, sumując limity dla poszczególnych miesięcy tego roku podatkowego wyliczone jako iloczyn wartości stopy referencyjnej NBP obowiązującej w ostatnim dniu miesiąca poprzedzającego dany miesiąc, powiększonej o 1,25 p.p. i 1/12 wartości podatkowej aktywów (Krasnowska-Drzewiecka 2015:D5).

Spółki, obliczając zaliczki na podatek dochodowy od osób prawnych, mogą wykorzystać jedną z trzech możliwych metod określonych w nowych przepisach. Mogą go obliczyć:

- na podstawie sprawozdań finansowych za poprzedni rok podatkowy,
- na podstawie wiarygodnych danych i prognoz na dany rok podatkowy dotyczących zysku z działalności operacyjnej i podatkowej wartości aktywów,
- na podstawie rzeczywistego zysku z działalności operacyjnej i wartości podatkowej aktywów w danym okresie rozliczeniowym.

Ta trzecia możliwość wymaga wyliczenia w ciągu roku wartości podatkowej aktywów. Spółki będą stosowały raczej jedną z dwóch pierwszych wymienionych wyżej możliwości. Oznacza to, że nie znając faktycznych odsetek, które mogą zaliczyć do kosztów podatkowych, zapłacą wyższy podatek niż powinny, ale rozliczą go w następnym okresie podatkowym. Może również wystąpić sytuacja, że zamiast podatku nadpłaconego powstaną niedobory w jego płatności (*Ostatni moment...* 2015: B2). Obie sytuacje mogą niekorzystnie wpłynąć na stan płynności finansowej spółki pogarszając ją w przypadku nadpłaty podatku bądź generując dodatkowe zapotrzebowanie na środki w warunkach jego niedopłaty. Dodać jednak należy, że metoda alternatywna daje możliwości wyliczenia limitu odsetek podatkowych w relacji do wartości podatkowej aktywów wyższych niż przy metodzie podstawowej. Przy ich obliczeniu bierze się pod uwagę limit odsetek ujmowanych w kosztach od pożyczek od wszystkich pożyczkodawców (w tym również podmiotów niepowiązanych), nie tylko pożyczek od udziałowców (akcjonariuszy), jak przy metodzie podstawowej. Metoda ta umożliwia zaliczenie odsetek do kosztów uznanych za koszty uzyskania przychodów w ciągu następnych pięciu lat podatkowych, jeżeli w danym roku naliczone odsetki przewyższają limit odsetek możliwych do zaliczenia kosztów podatkowych.

3. Pożyczki fasadowe i równoległe

W grupach międzynarodowych spółki w pierwszej kolejności starają się pozyskać środki obce poprzez **pożyczki wewnątrz korporacyjne** od podmiotów powiązanych kapitałowo. Warunki udzielenia pożyczek, czyli terminy wymagalności, oprocentowanie i rodzaj waluty są zazwyczaj kształtowane elastycznie, aby z jednej strony obniżyć koszty korzystania z kapitału, z drugiej zaś nie generować problemów wynikających z przepisów podatkowych o transferach zysku przed opodatkowaniem (Kustra, Sierpińska-Sawicz 2012: 792). A. Dulinić (2011:162) podkreśla, że warunki, na jakich zaciągane są pożyczki wewnątrz korporacyjne, często odbiegają od warunków rynkowych, są bowiem efektem decyzji podejmowanych przez podmioty powiązane ze sobą w ramach korporacji międzynarodowej. W związku z tym bardzo często na zobowiązania zaciągane między podmiotami powiązanymi są nakładane różne restrykcje, głównie podatkowe, uniemożliwiające zaliczenie odsetek od pożyczek zaciąganych pomiędzy podmiotami powiązanymi do kosztów zmniejszających podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym. Ma to zapobiegać zastępowaniu kapitału własnego długiem zaciągniętym od udziałowca.

Udostępnienie środków spółce w Polsce przez podmiot z zagranicy wymaga uwzględnienia nie tylko potrzeb kapitałowych spółki, ale również rozwiązań podatkowych. W celu uniknięcia rozwiązań dotyczących cienkiej kapitalizacji, ograniczających naliczanie w ciężar kosztów podatkowych odsetek od pożyczek, korporacje międzynarodowe wykorzystują pożyczki fasadowe i równoległe.

W przypadku pożyczki fasadowej (*frontier loans*, a także *back to back loans*) korporacja międzynarodowa lub jej filia deponuje w banku lub innej instytucji finansowej

(towarzystwa inwestycyjne, ubezpieczeniowe) środki, a te udzielają pożyczki spółce zależnej do wysokości złożonego depozytu. Bank jest w tej sytuacji pewnego rodzaju „fasadą”, za którą korporacja międzynarodowa może dość swobodnie dokonywać transferów funduszy. Działalność banku w takiej operacji nie jest obciążona praktycznie żadnym ryzykiem, ponieważ istnieje pełne zabezpieczenie pożyczki w postaci złożonego depozytu. Wynagrodzeniem dla banku jest wówczas różnica pomiędzy odsetkami, jakie płaci pożyczkobiorca, a odsetkami, jakie bank wypłaca pożyczkodawcy z tytułu zdeponowania określonej kwoty. Pożyczka fasadowa jest więc wolna od ryzyka niewypłacalności kredytobiorcy, co powoduje, że jest ona tańsza od klasycznie udzielonego kredytu. W ramach finansowania fasadowego jest ona udzielana zwykle w walucie lokalnej kraju, w którym spółka funkcjonuje, co dodatkowo pozwala wyeliminować ryzyko walutowe finansowanej firmy. Pożyczki fasadowe umożliwiają osiągnięcie wielu korzyści w porównaniu z bezpośrednimi pożyczkami (*direct loans*), udzielonymi przez firmy międzynarodowe. Do korzyści należy zaliczyć przede wszystkim (Najlepszy 2013: 273):

- oszczędności odsetkowe, powstające dzięki możliwości finansowania działalności filii zagranicznych w krajach utrzymujących wysokie stopy oprocentowania,
- oszczędności podatkowe z tytułu różnic w opodatkowaniu odsetek od zaciągniętych pożyczek od firm międzynarodowych i odsetek od pożyczek, zaciąganych w bankach komercyjnych,
- zaakceptowanie transferu planowanych spłat odsetek i rat zagranicznej pożyczki bankowej przez władze administracyjne danego kraju w przypadku ograniczeń dewizowych; z reguły administracja udziela zgody na związane z obsługą pożyczki bankowej wypłaty środków za granicę, ponieważ blokada ich transferu mogłaby podważyć reputację finansową kraju siedziby filii oraz jego wiarygodność kredytową na międzynarodowym rynku kapitałowym,
- uzyskanie dostępu do zablokowanych funduszy pieniężnych bez potrzeby ich fizycznego transferu za granicę, podobnie jak w pożyczkach równoległych (*parallel loans*).

Pożyczki fasadowe pozwalają dodatkowo na uniknięcie niedogodności związanych z cienką kapitalizacją i pomniejszając podstawę opodatkowania w stopniu większym niż przy pożyczce bezpośrednio od korporacji.

W przypadku skorzystania z pożyczki równoległej, dwie niezależne spółki matki działające w dwóch różnych krajach wzajemnie finansują spółki zależne partnera umowy usytuowane we własnych krajach. Bezpośrednie finansowanie dotyczy podmiotów niezależnych kapitałowo, bowiem każda spółka matka finansuje spółkę córkę partnera umowy pożyczki równoległej w walucie lokalnej. Terminy finansowania oraz ekwiwalentne wartości kwot obydwu pożyczek bezpośrednich w ramach finansowania równoległego są takie same. Ta forma finansowania wzajemnego pozwala nie tylko ograniczyć ryzyko, które ponoszą pożyczkodawcy, ale przede wszystkim umożliwia ominięcie restrykcji dewizowych na transfer środków za granicę, zmniejszenie kosztów finansowania i wyeliminowanie ryzyka walutowego dla pożyczkobiorców (Duliniec 2011: 39).

Uwagi końcowe

Przeprowadzona analiza literatury przedmiotu pozwala na stwierdzenie, że wprowadzone zmiany w rozwiązaniach prawnych dotyczących cienkiej kapitalizacji są bardziej restrykcyjne od rozwiązań obowiązujących do 1 stycznia 2015 roku. Zauważyć należy, że przepisami objęty został szerszy krąg podmiotów gospodarczych, nie tylko spółki córki, ale również spółki babcie i kuzynki. Podstawowa metoda naliczania odsetek uznanych za koszty podatkowe od pożyczek udzielonych przez udziałowców (akcjonariuszy) jest niekorzystna dla małych podmiotów gospodarczych, które jeszcze nie zbudowały odpowiedniego poziomu kapitału własnego. Metoda alternatywna z kolei powoduje niepewność co do wysokości odsetek, które mogą być uznane za koszty pomniejszające podstawę opodatkowania. W przypadku nadpłacenia odsetek metoda ta powoduje powstawanie kosztów alternatywnych, zaś w przypadku niedopłaty stwarza okresowo dodatkowe zapotrzebowanie na kapitał obrotowy netto, a zatem pogarsza płynność finansową podmiotów gospodarczych. Przyjęte rozwiązania prawne zmniejszą zainteresowanie finansowaniem się pożyczkami wewnątrzgrupowymi i przesuną ciężar tego finansowania na banki. Jednak w przypadku braku zdolności kredytowej małe rodzime firmy nie będą mogły realizować inwestycji mimo posiadanego potencjału rozwojowego. Przyjęte rozwiązania zwiększą ponadto dochody banków z tytułu pożyczek fasadowych, gdyż korporacje międzynarodowe wykorzystają pośrednictwo banków do zmniejszenia podstawy opodatkowania, zwłaszcza gdy oszczędności podatkowe przewyższą koszty tego pośrednictwa.

Literatura

- Czajkowska-Matosiuk K. (2011), *Finansowanie spółki przez wspólników a kwestie podatkowe*, „Biuletyn Rachunkowości” nr 24, s. 57–61.
- Duliniec A. (2011), *Finansowanie przedsiębiorstwa Strategie i instrumenty*, PWE, Warszawa.
- Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 roku, Dz.U. 2014, poz. 121 (brzmienie od 15.01.2015), <http://prawo.lego.pl> (18.04.2015).
- Krasnowska-Drzewiecka A. (2015), *Na czym polega metoda alternatywna*, „Dziennik Gazeta Prawna” z 5.01, s. D4–D5.
- Kustra A., Sierpińska-Sawicz A. (2012), *Finansowanie korporacji międzynarodowych funkcjonujących w warunkach kryzysu gospodarczego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 689, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 50, s. 791–804.
- Najlepszy E. (2013), *Finanse międzynarodowe przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa.
- Ostatni moment na decyzję w sprawie cienkiej kapitalizacji* (2015), Podatki i księgowość, „Dziennik Gazeta Prawna” z 19.01, nr 11, s. B2.
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz.U. nr 21, poz. 86 z późn. zm., Dz.U. 2014, poz. 851 (brzmienie z dnia 1.04.2015), <http://prawo.lego.pl> (16.04.2015).
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. nr 121, poz. 591 z późn. zm., Dz.U. 2015, poz. 4.
- Ustawa z 29 sierpnia 2014 r. o zmianach ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1328.

**INTERN-COMPANY LOANS AS A FINANCING SOURCE
IN THE EQUITY RELATED ENTITY**

Abstract: The article presents a problem of including interests on intern-company loans in the capital groups into tax deductible expenses. The maximum rate of the interests on such kind of loans should not exceed a fourfold of Lombard rate. Since 1st January 2015 the legal solutions regarding to the method of calculating the interests on the intern-company loans which can be tax deductible expenses has changed. The thick capitalisation legal regulations have been widened and has embraced the indirect, equity related companies. So far that regulations were related only to direct subsidiaries. The amount of the interests which are tax deductible expenses can be counted by direct or alternative method. In the direct method the interests are counted on the value of equity (so far threefold value of share capital). In the alternative method the base amount for counting the interests which are tax deductible expenses is a assets tax value and the reference rate increased by 1,25 percentage point. In order to avoid thick capitalisation regulation, the international corporations use the fronting loans. The bank deposit is consider as a front which secures the given loan. In such a case the whole interests are tax deductible expenses. In order to avoid the exchange rate law regulations the parallel loans are used.

Keywords: intern-company loans, thick capitalisation, interests on loans, fronting loans, parallel loans

Cytowanie

Sierpińska M., Królikowska E. (2015), *Pożyczki jako źródło finansowania spółek powiązanych kapitałowo*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 74, t. 2, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 393–402; www.wneiz.pl/frfu.